

Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce

Badanie wzorów konsumpcji alkoholu w Polsce zostało zrealizowane latem (czerwiec-lipiec) 2008 r. na ogólnopolskiej, losowej próbie adresowej liczącej 1075 osób (netto), reprezentatywnej dla dorosłych mieszkańców Polski w wieku 18 lat i więcej. Dane zbierano metodą bezpośrednich, standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych realizowanych w domu respondenta. Wykonawcą badania terenowego na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych była Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) w Warszawie.

Wskaźniki konsumpcji napojów alkoholowych

W poprzednich badaniach wzorów spożycia napojów alkoholowych realizowanych na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (od 1993r) wielkość konsumpcji napojów alkoholowych szacowano metodą „ostatniej okazji”. W tym celu zadawano serię pytań dotyczących ostatniej sytuacji picia wybranych rodzajów napojów alkoholowych. Do analizy wykorzystywano dwa wskaźniki: liczbę dni, które upłynęły od momentu ostatniej konsumpcji do chwili przeprowadzania wywiadu oraz wielkość ostatniej konsumpcji – deklarowaną ilość wypitego alkoholu. Szacując wielkość konsumpcji alkoholu zakładano, że indywidualny, przeciętny okres pomiędzy kolejnymi okazjami picia danego rodzaju napoju alkoholowego jest dwukrotnie dłuższy niż czas, który upłynął od momentu ostatniej konsumpcji do chwili przeprowadzania wywiadu. Iloczyn tak zdefiniowanej częstotliwości picia oraz wielkości ostatniej konsumpcji danego napoju stanowił estymowaną wielkość konsumpcji tego napoju w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wyliczano w ten sposób wielkości konsumpcji pięciu rodzajów napojów alkoholowych: piwa, wina gronowego, wina domowej produkcji, wódki i bimbru. Ich suma stanowiła ogólną, indywidualną ilość wypijanego alkoholu. Wszystkie wskaźniki konsumpcji poszczególnych napojów alkoholowych standaryzowano uwzględniając procentową zawartość alkoholu i przedstawiając je w przeliczeniu na 100-procentowy alkohol.

W obecnym badaniu wielkość konsumpcji napojów alkoholowych oszacowano również metodą „częstotliwość-ilość”. Przyjmując, że ostatnia okazja może nie być reprezentatywna dla ogólnego wzorca picia respondentów, dokonano szacunku w oparciu o deklarowaną przez badanych przeciętną ilość alkoholu danego rodzaju¹ wypijanego przez nich przy jednej okazji. Każdy badany pytany był również o to, jak często pił dany rodzaj alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Uzyskana odpowiedź służyła do obliczenia liczby okazji w ciągu roku, w czasie których konsumowany był dany rodzaj alkoholu. Częstotliwość picia oraz ilość przeciętnie wypijanego alkoholu każdego rodzaju pozwoliła na oszacowanie wielkości jego konsumpcji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Ich suma stanowiła ogólną ilość wypijanego alkoholu przez poszczególnych respondentów. Poszczególne wartości uzyskane w trakcie obliczeń standaryzowano, uwzględniając procentową zawartość alkoholu w każdym z wypijanych rodzajów napojów alkoholowych i przeliczono na czysty, 100% alkohol². Takie podejście wydaje się eliminować niedostatki metody „ostatniej okazji”, w czasie której nie zawsze musi być realizowany przeciętny schemat picia danego rodzaju alkoholu. Ma to szczególne znaczenie w przypadku badania w 2008 roku, ponieważ realizacja badania w terenie odbywała się podczas ostatnich Mistrzostw Europy w piłce nożnej, kiedy to konsumpcja alkoholu, mogła mieć nieco inny charakter niż zwykle.

Należy podkreślić, że każda z opisanych metod ma swoje wady i zalety i że dają one różne wyniki oszacowania wielkości i struktury spożycia napojów alkoholowych. W kilku badaniach zrealizowanych na zlecenie PARPA zastosowano do obliczeń wielkości spożycia napojów alkoholowych zarówno metodę „ostatniej okazji”, jak i metodę „częstotliwość-ilość”. „Ostatnia okazja” zaniża ilość spożywanego piwa, daje wyższe oszacowanie poziomu spożycia napojów spirytusowych i zbliżone oszacowanie spożycia wina. Udział w spożyciu poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy zastosowaniu metody

---

¹ W obecnym badaniu zdecydowano się na rezygnację z bloków szczegółowych pytań dotyczących picia bimbrowa i wina domowej produkcji ze względu na niewielki odsetek konsumentów tych napojów alkoholowych w poprzednich badaniach. W 2008 roku respondenci pytani byli o picie wina bez wyróżniania czy było to wino zakupione w sklepie, czy wino domowej produkcji. Zatem fakt niedopytywania szczegółowo o picie wina domowej produkcji nie powinien zaniżyć ilości spożywanego wina. Z kolei bardzo mały odsetek konsumentów bimbrowa w poprzednich badaniach (2,9%) i mała częstotliwość picia bimbrowa w roku (7 razy) przy średniej ilości 280ml wypijanej przy jednej okazji nie zwiększały znacząco łącznej konsumpcji napojów alkoholowych.

² Przelicznik dla wódek wynosił 40% zawartości czystego alkoholu, dla win 12% i dla piwa 5%.

„częstotliwość-ilość” jest zdecydowanie bardziej zbliżony do danych GUS, w porównaniu ze strukturą spożycia liczoną metodą „ostatniej okazji”.

W prezentowanych wynikach badania z 2008 roku, w przypadku danych dotyczących wielkości spożycia napojów alkoholowych występują dwie wielkości. Dane przedstawione w kolorze czerwonym są szacunkami wielkości spożycia wykonanymi metodą „ostatniej okazji”, co pozwala na porównanie ich z wynikami badań z 2005 roku, gdzie wielkość spożycia liczona była tą właśnie metodą.

Według danych GUS, dotyczących sprzedaży alkoholu, średnie spożycie czystego alkoholu na jednego mieszkańca Polski od 2002 roku systematycznie rośnie:

2002 - 6,93 l,

2003 - 7,86 l,

2004 – 8,28 l,

2005 - 7,97 l,

2006 - 8,79 l,

2007 – 9,21 l

Konsumpcja napojów alkoholowych deklarowana przez osoby biorące udział w badaniach społecznych jest znacznie niższa niż wynika to z danych dotyczących sprzedaży alkoholu. Respondenci zaniżają spożywanie ilości alkoholu zazwyczaj o 40 do 60%³. Uczestnicy takich badań, niezależnie od tego, ile alkoholu faktycznie spożywają, najczęściej zaniżają ilość i częstotliwość swojego picia, nierzadko mają kłopot z przypomnieniem sobie konkretnej ilości wypitego alkoholu i częstotliwości picia, czasami nie potrafią przedstawić typowej, czy przeciętnej sytuacji picia (zwłaszcza jeśli piją nieregularnie różne napoje alkoholowe). Na gotowość udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące spożywania alkoholu i na jakość tych odpowiedzi ma również wpływ ogólny klimat społeczny i polityczny, dominujący styl myślenia o poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych oraz poziom świadomości społecznej. Dlatego badania społeczne nie mogą być wiarygodnym źródłem wiedzy na temat ilości spożywanego alkoholu. Ich celem jest przede wszystkim poznanie wzorów spożywania napojów alkoholowych oraz postaw badanych wobec alkoholu i różnego rodzaju problemów, będących następstwem picia alkoholu.

---

³ Anderson P. Bamberg B. 'Alkohol w Europie', Wydawnictwo PARPAMEDIA, 2007

Konsumpcja napojów alkoholowych

- Odnotowano wysoki (28%) odsetek osób deklarujących abstynencję definiowaną jako niepicie jakiegokolwiek napoju alkoholowego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających moment badania. Wynik ten jest zbliżony z wynikiem badania przeprowadzonego na zlecenie Komisji Europejskiej przez TNS OBOP w 2007 roku (28% abstynentów w Polsce przy średniej wynoszącej 25% dla całej UE), jednak jest on zdecydowanie wyższy niż w badaniu w 2005 roku (17%). Ryzykowne byłoby zinterpretowanie różnicy odsetka abstynentów występujących w badaniu w 2008 roku i we wcześniejszych badaniach tak dużym przyrostem liczby osób niepijących w ciągu ostatnich trzech lat. Różnica ta, przy jednoczesnym podobieństwie proporcji abstynentów w badaniu Eurobarometr, wynika prawdopodobnie z innego sposobu pytania o picie alkoholu zastosowanego w kwestionariuszu wywiadu w 2008 roku. W badaniach realizowanych w 2002 i 2005 roku respondentów pytano o ostatnią okazję picia każdego rodzaju alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy bez wprowadzania wcześniej pytania ogólnego o picie alkoholu w tym okresie. Pytanie to, spełniające rolę filtra, zwalnia bowiem respondentów z odpowiedzi na cały blok pytań dotyczący ich picia. Badani pijący alkohol sporadycznie mogą mieć tendencję do odpowiedzi na zadane pytanie ogólne o picie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy stwierdzeniem „nie piłem”. Pytani dokładnie o ostatnie przypadki picia każdego z napojów alkoholowych mogą łatwiej przypomnieć sobie takie incydenty. W efekcie zastosowania pytania ogólnego o picie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy grupa „abstynentów” może powiększyć się o osoby pijące alkohol bardzo rzadko i w bardzo małych ilościach. W 2008 roku zdecydowano się na umieszczenie ogólnego pytania o picie alkoholu dla możliwości porównania wyników badania z wynikami badania Eurobarometr.
- Odsetek osób informujących o swojej inicjacji alkoholowej przed 18 rokiem jest niższy w porównaniu do roku 2005, zarówno wśród kobiet, (22% v 28%),

jak i wśród mężczyzn (46% v 52%). Średni deklarowany wiek inicjacji alkoholowej w badanej grupie wynosił 17,9 lat, przy czym dla kobiet był wyższy - 18,9 lat, zaś dla mężczyzn niższy - 17,6 lat. Kobiety rozpoczynały najczęściej swoje kontakty z alkoholem winem, mężczyźni zaś - piwem.

- o Zmianie uległy wielkości grup konsumentów poszczególnych rodzajów alkoholu. Obecnie 69% konsumentów alkoholu deklaruje picie wódki (73% w 2005 roku), prawie 64% konsumentów pije wino (80% w 2005 roku), a 75%-piwo (78% w 2005 roku).
- o Najczęstszym wzorem spożywania alkoholu jest picie wszystkich rodzajów napojów alkoholowych: wina, piwa i wódki (34%). Drugim co do popularności wzorem jest picie wódki i piwa (18%), trzecim zaś - wina i piwa (14%). Stosunkowo mało jest osób pijących wyłącznie jeden rodzaj alkoholu. Co 10 pijący spożywa wyłącznie piwo, niespełna 9% pije tylko wódkę, a blisko 8% - tylko wino. W porównaniu z 2005 rokiem ponad dwukrotnie wzrósł odsetek osób pijących wyłącznie napoje spirytusowe i blisko dwukrotnie powiększył się odsetek konsumentów alkoholu pijących tylko piwo.
- o O blisko 1/3 powiększyła się grupa konsumentów bimbrowa (5%) oraz wina domowej produkcji (12%).
- o Obecnie udział napojów spirytusowych w spożywanym alkoholu wynosi 32%/46%⁴ (47% w 2005 roku), wina około 9%/8% (9% w 2005 roku), a piwa 59%/46% (45% w 2005 roku). Wynik szacowany metodą „częstotliwość-ilość” jest zbliżony do informacji na temat struktury spożycia publikowanej przez GUS.
- o Każdy z napojów alkoholowych pity jest inaczej. W 2008 roku **wódkę** pito około 23/34 razy w ciągu roku, wypijając średnio ok. 203/179ml przy jednej

---

⁴ Jak wspomniano wyżej, dane przedstawione w kolorze czerwonym są szacunkami wielkości spożycia wykonanymi metodą „ostatniej okazji”

okazji. (w 2005r było to 185ml, przy średniej liczbie przypadków picia wódki 40 razy w roku). **Wino** cechuje stosunkowo niska średnia konsumpcja jednorazowa –184/180ml i jednocześnie względnie niska częstotliwość picia – 18/18 razy w ciągu roku. (w 2005 roku wino spożywane było przeciętnie 18 razy, w ilości 176ml przy jednej okazji). **Piwo**, na tle pozostałych napojów alkoholowych, pite jest najczęściej - 78/67 razy w ciągu roku (77 razy w 2005r.), a jego jednorazowe spożycie oszacowane zostało na poziomie ok. 724/670ml (660ml w 2005r).

- Alkohol najczęściej pity jest w weekendy (65%), podczas spotkań towarzyskich oraz w trakcie imienin bądź urodzin. Bez specjalnej okazji rzadko pije się wódkę i wino (7%), dużo częściej piwo (43%).
- Preferowanym miejscem spożywania alkoholu jest mieszkanie prywatne, gdzie pije go 61% osób pijących piwo, 70% osób pijących wódkę i 80% pijących wino. Nie zmienia się znacząco (w porównaniu do 2005 roku) odsetek pijących alkohol w lokalach gastronomicznych (12% piwo, 13% wino i 14% wódkę). Na wolnym powietrzu pije alkohol nieznacznie mniej osób niż w 2005 roku (6% wino, 15% wódkę i 28% piwo).
- Tylko nieliczni badani piją wódkę i wino w samotności (2%). Piwo spożywa bez towarzystwa innych osób co piąty respondent. Alkohol pity jest najczęściej w towarzystwie rodziny lub znajomych.
- **Średnie, roczne spożycie alkoholu wśród wszystkich badanych** (w przeliczeniu na czysty alkohol) wynosi, w świetle zgromadzonych danych, **3,47/2,86** litra. Jest ono niższe niż w 2005 (4,31 litra).
- **Średnie, roczne spożycie czystego alkoholu wśród jego konsumentów** wynosi **4,81/4,10** litra. W 2005 roku średnie roczne spożycie czystego alkoholu wśród jego konsumentów wynosiło 5,18 litra.

- Wśród konsumentów alkoholu 43/47% osób spożywało poniżej 1,2 litra czystego alkoholu w ciągu roku (w 2005 roku 43%). Odsetek osób, które wypijały od 1,2 do 6 litrów czystego alkoholu w roku wynosił 37/34% (w 2005 roku 35%), a grupa pijących od 6 do 12 litrów w roku stanowiła 11/11% (tyle samo co w 2005 roku). Grupa osób pijących powyżej 12 litrów alkoholu zmalała z 12% (w 2005) do 9/7% w 2008 roku.
- Grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9/7% konsumentów napojów alkoholowych, spożywa aż 43/46% całego wypijanego alkoholu, zaś grupa największa, osób mało pijących, stanowiąca 43/47% (do 1,2l), wypija tylko 8/5% całości spożywanego alkoholu. Tak duża koncentracja spożycia rodzi poważne zagrożenia zdrowotne i problemy społeczne.
- Mężczyźni piją średnio 4,5 razy więcej alkoholu niż kobiety.
- Osoby pijące najwięcej alkoholu nie stanowią jednolitej grupy. Badania pokazują dużą różnicę między mężczyznami i kobietami. I tak:
- Największe spożycie alkoholu występuje w grupie kobiet, które mają 18-29 i 30-39 lat, w grupie panien, wśród kobiet mających wyższe wykształcenie, mieszkanek miast powyżej 50 tys. mieszkańców, pań uczących się, będących gospodyniami domowym, wśród zatrudnionych jako pracownice umysłowe bez wyższego wykształcenia, a także wśród kobiet zajmujących stanowiska samodzielne, nie deklarujących się jako wierzące i praktykujące, lepiej oceniających swoją sytuację materialną.
- Największe spożycie alkoholu występuje w grupie mężczyzn mających 30-39 lat i 40-49 lat, wykształcenie zasadnicze zawodowe, bezrobotnych, zajmujących stanowiska szeregowy, będących robotnikami niewykwalifikowanymi, mieszkających w miastach o wielkości 50-500tys. mieszkańców, wśród panów rozwiedzionych, nie deklarujących się jako wierzący i praktykujący, gorzej oceniających swoją sytuację materialną.

- Grupy ryzyka tworzą osoby wypijające rocznie powyżej 10 litrów czystego alkoholu w przypadku mężczyzn i 7,5 litra w przypadku kobiet. Zdecydowanie częściej do ryzykownie pijących należą mężczyźni – ponad 19/14% panów pijących alkohol zalicza się do tej grupy. W przypadku kobiet dotyczy to ok. 2/4% z nich. W porównaniu z poprzednimi badaniami obecnie grupa osób pijących ryzykownie jest mniejsza. W 2005 roku znalazło się w niej 6% kobiet i 25% mężczyzn.
- Dzięki pytaniom testu AUDIT umieszczonym w ankiecie wywiadu zaistniała możliwość weryfikacji deklaracji respondentów dotyczących ilości i częstotliwości wypijanego alkoholu. Wyniki testu potwierdziły szacunki dotyczące wielkości grup ryzyka opracowane na podstawie deklaracji badanych, wskazując blisko 2% grupę kobiet i 16% grupę mężczyzn pijących alkohol w sposób ryzykowny lub szkodliwy.

Dotyczące problemów alkoholowych

- Wśród szeregu problemów społecznych poddanych osądowi pod kątem ich ważności na pierwszym miejscu, zarówno na poziomie kraju jak i na poziomie lokalnym, jawi się, w opinii badanych, *alkoholizm i nadużywanie alkoholu*. Znaczenie tego problemu istotnie wzrosło w ostatnich latach. Świadczyć to może zarówno o obiektywnym wzroście istotności problemu w skali społecznej jak również o tym, że być może poziom powszechnej edukacji w tej dziedzinie skłania do zwrócenia uwagi na problemy alkoholowe.
- Przeprowadzone badania potwierdziły funkcjonowanie błędnych przekonań dotyczących oddziaływania na zdrowie i bezpieczeństwo różnych rodzajów napojów alkoholowych. W opinii badanych nadal piwo jest najmniej szkodliwym napojem alkoholowym, wino jest nieco niebezpieczniejszym napojem niż piwo, a wódka jest najbardziej niebezpieczna. Ta sama ilość czystego alkoholu wypijana pod różnymi postaciami (piwa, wina i wódki) budzi

najmniejszy niepokój i respekt, gdy jest spożywana w piwie, nieco większy, gdy jest spożywana w winie, a największy, gdy jest wypijana w wódce.

- Nastąpił wzrost (o 6%) odsetka osób dopuszczających możliwość inicjacji alkoholowej młodzieży przed 18 rokiem życia. Przyzwolenie na picie alkoholu przed ukończeniem 18 lat jest ponad dwukrotnie wyższe w grupie badanych, którzy sami rozpoczęli picie alkoholu przed uzyskaniem pełnoletniości. Jest ono nieco większe w odniesieniu do chłopców, niż do dziewcząt oraz zależy od rodzaju alkoholu spożywanego przez młodych ludzi. Generalnie chłopcy są traktowani bardziej liberalnie niż dziewczęta.
- Odnotowano zmianę w postępowaniu sprzedawców wobec młodych ludzi chcących kupić alkohol. Częściej niż w przeszłości sprawdzają oni prawo młodych ludzi do zakupu alkoholu (33%), częściej odmawiają sprzedaży osobom wyglądającym na niepełnoletnie (26%).
- Przeważająca część badanych akceptuje propozycje rozwiązań prawnych mających zapobiegać spożywaniu alkoholu przez młodzież. Najwięcej aprobaty zyskały pomysły obowiązkowego kontrolowania dokumentów młodo wyglądających klientów (93% poparcia), karanie dorosłych kupujących alkohol dla młodzieży (90%), surowe karanie kierowników sklepów i sprzedawców (87%). Najmniej poparcia zyskał pomysł całkowitego zakazu reklamy napojów alkoholowych (63%), podniesienia granicy wieku legalnego zakupu alkoholu do 21 lat (65%) oraz przeprowadzania zakupu „kontrolowanego” (80%).
- 6% badanych przyznało się do częstowania nieletnich alkoholem. Częstowano najczęściej młodych ludzi spoza rodziny, w dalszej kolejności - własne dzieci lub dzieci z dalszej rodziny.
- Wzrasta świadomość zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu przez kobietę w ciąży dla zdrowia jej dziecka. Zdecydowana większość (95%) wszystkich ankietowanych (87% w 2005 roku) zgodziła się ze stwierdzeniem,

że picie nawet niewielkich ilości alkoholu przez kobiety w ciąży może mieć negatywny wpływ na zdrowie ich dzieci. Następuje również pożądana zmiana zachowań w grupie kobiet w ciąży – maleje odsetek tych, które w tym czasie piły alkohol (12% w 2008r. v 16,5% w 2005r.). Kampania edukacyjna „Ciąża bez alkoholu” przeprowadzona w 2007 roku mogła wpłynąć na prozdrowotne zachowania badanych jednak nie należy wykluczać i takiej sytuacji, że kobiety, które w ciąży piły alkohol, będąc bardziej świadome niewłaściwości swojego postępowania były mniej skłonne do ujawniania tej informacji.

- Zmalał odsetek osób zachęcających kobiety oczekujące dziecka do picia alkoholu (z 31% do 4,5%). Jednocześnie wzrósł odsetek kobiet informujących o tym, że były przestrzegane przez lekarza przed piciem jakichkolwiek napojów alkoholowych w okresie ciąży (z 19% do 28%).
- Ponad połowa badanych spotkała się w ciągu ostatniego roku z informacją o szkodliwości picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Najczęściej wskazywanym źródłem informacji o szkodliwości picia alkoholu przez kobiety w ciąży dla zdrowia ich dzieci była telewizja. W dalszej kolejności wskazywano na prasę oraz radio.
- Od 2002 roku maleje odsetek osób przyznających się do prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu, z 4% w roku 2002 do nieco ponad 1% badanych w 2008 roku.
- Co czwarty badany, w ciągu ostatniego roku, był świadkiem kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu. Odsetek ten jest podobny do uzyskanego w 2005 roku.
- Rośnie deklaratywna świadomość działania alkoholu na organizm. W 2008 roku badani kierowcy wielokrotnie rzadziej deklarowali wsiadanie za kierownicę przed czasem niezbędnym do wyeliminowania alkoholu z organizmu. Przed wpływem działania alkoholu zawartego w wypitym piwie za

kierownicę samochodu wsiadłoby 5% kierowców (w 2005 roku 20%). W 2005 roku za kierownicą wsiadłoby wcześniej niż należy 11% kierowców, którzy pili wino, i 13% pijących wódkę (po 1,5% w 2008 roku).

- O ponad połowę (z 6% do 3%) w porównaniu do wyników z 2005 roku spadła liczba osób przyznających się do kierowania rowerem pod wpływem alkoholu.
- Nastąpił nieznaczny wzrost odsetka osób (z 7,4% do 8,2%) pijących alkohol w miejscu pracy, zaś liczba osób będących świadkiem picia alkoholu w miejscu pracy utrzymuje się na tym samym, od kilku lat, poziomie (16%).
- Nastąpił spadek (z 8% w 2005 roku do 5% w 2008) odsetka osób deklarujących, że przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku kupiły alkohol z nielegalnych źródeł.
- Wzrosło poparcie dla postulatu sprawowania przez państwo specjalnej kontroli nad sprzedażą alkoholu (z 74% w 2004r. do 77% w 2008r.). Przeciwnikami państwowej kontroli handlu alkoholem są częściej mężczyźni, osoby w wieku 40-49 lat, pracujący na własny rachunek oraz osoby deklarujące picie w ciągu roku co najmniej 6 litrów czystego alkoholu.
- W ciągu ostatnich 3 lat nie nastąpiła żadna istotna zmiana postaw badanych wobec ilości punktów sprzedaży alkoholu. Liczba osób pragnących zachować niezmienną ilość punktów sprzedaży alkoholu waha się pomiędzy 67% (dla punktów sprzedaży wódki i wina) a 69% (dla punktów sprzedaży piwa). Pozostałe osoby postulują, aby zmniejszyć liczbę punktów sprzedaży (od 22% dla punktów dla sprzedaży piwa do 24% dla sprzedaży wódki). Jedynie około 1% badanych wyraził zainteresowanie zwiększeniem liczby punktów sprzedaży każdego z badanych rodzajów alkoholu. W porównaniu z 2005 rokiem zmalała liczba zwolenników zmniejszenia liczby punktów sprzedaży wszystkich rodzajów napojów alkoholowych (spadek o 4-6 punktów procentowych).

- W stosunku do reklamy napojów alkoholowych najpopularniejszą opcją jest akceptacja reklamy alkoholu z ograniczeniami jednak poparcie dla całkowitego zakazu reklamowania alkoholu rośnie i jest zróżnicowane w zależności od rodzaju alkoholu; 30% badanych (w 2005 roku 22%) - chciałby całkowitego zakazu reklamy piwa, częściej niż co trzeci badany zgadza się na całkowity zakaz reklamy wina (28% w 2005 roku), zaś 45% akceptuje całkowity zakaz reklamy napojów spirytusowych (w 2005 roku 40%).
- Blisko $\frac{3}{4}$ badanych uważa, podobnie jak w 2005 roku, że reklama alkoholu ma wpływ na zwiększenie spożywania napojów alkoholowych przez młodzież. W porównaniu z poprzednim badaniem wzrósł odsetek respondentów wyrażających przekonanie, że reklama alkoholu przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu w całym społeczeństwie (74% v 70%).
- Ponad 89% badanych, akceptuje projekt umieszczania na opakowaniach napojów alkoholowych napisów ostrzegających o szkodliwości picia alkoholu przez kobiety w ciąży, kierowców i nieletnich.
- W ostatnim czasie wzrosło, zdaniem badanych zainteresowanie władz lokalnych ograniczeniem spożycia alkoholu (z 26% do 34%), a 40% respondentów uważa, że również władze państwowe są zainteresowane rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
- Nastąpił deklaracyjny wzrost świadomości sposobów radzenia sobie w przypadku pojawienia się problemów z alkoholem. Obecnie ponad 70% badanych wiedziałoby, gdzie szukać pomocy, gdyby zaistniała taka potrzeba (w 2005 było 65% takich osób).
- Izby wytrzeźwień (92%), Wspólnota Anonimowych Alkoholików (86%) i placówki leczenia odwykowego (77%) to najbardziej znane respondentom instytucje pomagające w rozwiązywaniu problemów wynikających z używania

alkoholu. Niepokojący jest fakt, że tylko 30% badanych wie o istnieniu gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

- Nieco ponad 6% osób biorących udział w badaniu było pytanych przez swojego lekarza o ilość wypijanego przez nich alkoholu, a ponad 2% usłyszało od swojego lekarza zalecenie ograniczenia spożywanego alkoholu. Obie te sytuacje występowały częściej w grupie osób pijących ponad 6l czystego alkoholu w ciągu roku.
- W postawach badanych można zaobserwować rosnącą restrykcyjność. Znacząco wzrósł odsetek zwolenników karania osób nadużywających alkoholu: z 33% w 2005 do 56% obecnie. Ujawniła się duża grupa (79%) zwolenników przymusowego leczenia alkoholików. Maleje odsetek badanych akceptujących konieczność pomagania rodzinom osób uzależnionych (z 74% w 2005r do 70% w 2008 r.).
- Około 17% badanych, przy nieznacznym spadku w porównaniu z rokiem 2005, stwierdziło, że w ich rodzinach doszło w przeszłości do przykrych sytuacji, o których trudno będzie zapomnieć, a które miały związek z piciem alkoholu. Nieco ponad 8% badanych informuje, że do takich sytuacji doszło w ich rodzinach w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- W 2005 roku 13% respondentów potwierdziło, że zna osoby będące ofiarami przemocy w rodzinie. W badaniu w 2008 roku odsetek ten wzrósł do ponad 16%. Zdecydowana większość (ponad 89%) przypadków zaobserwowanej przemocy w rodzinie miała związek z alkoholem.
- Odsetek rodzin respondentów, w których miała miejsce przemoc maleje z 13% w 2002 roku do 9% w 2008 roku. W 2/3 przypadków przemoc fizyczna i psychiczna miała związek z alkoholem.

- W pomaganiu ofiarom przemocy w rodzinie najbardziej skuteczną instytucją okazała się policja: (67%), pomoc społeczna (62%), wymiar sprawiedliwości (53%) i prokuratura (51%). Gorzej oceniana jest skuteczność powiatowych centrów pomocy rodzinie (42%). Za najmniej skuteczny typ instytucji uważane są organizacje pozarządowe oraz gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

- Zmniejszył się odsetek osób mających kontakt z osobą będącą pod wpływem alkoholu, agresywną werbalnie (z 45% w 2005 roku do 16% w 2008 roku), natomiast odsetek badanych mających kontakt z osobami pijanymi, agresywnymi fizycznie pozostał od 2005 roku na tym samym poziomie.

- Ilość negatywnych sytuacji związanych ze spożywaniem alkoholu, w jakich badani uczestniczą jako obserwatorzy i jakich doświadczają (jazda samochodem pod wpływem alkoholu, zachowania agresywne ze strony osób nietrzeźwych, picie alkoholu w ciąży, przemoc domowa) zwiększa się wraz ze wzrostem ilości alkoholu wypijanego przez nich w ciągu roku. Jednocześnie osoby więcej pijące są bardziej liberalne wobec picia alkoholu przez młodzież i sprzedawania alkoholu nieletnim, jazdy pod wpływem alkoholu, sprzedaży i reklamy napojów alkoholowych.